

Výroční zpráva
za rok 2004

Lazecká 6, 779 00 Olomouc,
tel./fax: 58 522 84 38, 605 524 385
e-mail: sagittaria@volny.cz, www.sagittaria.ecn.cz
IČO: 41031547
Bankovní spojení: KB pobočka Olomouc, č.ú. 43235-811/0100

Slovo předsedy

Rok 2004 byl pro Sagittarii významný mimo jiné změnou sídla. Práce se v domě na Lazecké ulici, výrazně zlepšila a skončilo tísňení se v jedné místnosti a skladování věcí na management doslova kde se dalo.

Zlepšené podmínky pro práci jsou hodně viditelné. Jinak byl rok 2004 hlavně pokračováním již rozběhlých věcí, osobně mám pocit, že se daří jít dál ve většině směrů, do kterých jsme se vypravili. Osobně pro mne vloni byla největší událostí konference Planta Europa, která se konala v září ve španělské Valencii a které jsme se zúčastnili hned tři členové Sagittarie. Bylo hodně zajímavé a přínosné vidět výsledky a směry v ochraně přírody v různých evropských zemích a porovnávat je s našimi snahami. Myslím si, že z tohoto porovnání nevychází česká ochrana přírody vůbec špatně, ale mělo by to vést spíše ke zvýšení úsilí než k pocitu sebeuspokojení, protože stále jsou země s daleko koncepčnějším a celistvějším funkčním systémem ochrany rostlin, kde jsou dobře vymezeny úkoly státní ochrany a nevládního sektoru.

V České republice se dost nešťastně tříští síly státní ochrany přírody rozdělením do dvou institucí a vzrůstající neochotou spolupráce mezi nimi. Také těsné osobní propojení státní a nevládní ochrany přírody je hodně škodlivé a možné snad jediné právě v postkomunistických zemích. Ale abych otočil na optimističtější notu. Celý pobyt ve Valencii byl hodně pěkný a myslím, že jsme si ho všichni užili a po celoročním úsilí i zasloužili. Tak už se těšíme za tři roky do Rumunska na další konferenci. Věřím, že tam budeme moci podat zprávu o dalších našich úspěších.

Vlastik Rybka

Ochrana fytofenofondu

Rok 2004 lze z pohledu ochrany fytofenofondu označit spíše za průměrný. Podařilo se nám zrealizovat většinu plánovaných aktivit. V některých případech jsme byli úspěšní více, v jiných méně, a to ať už se týká získávání financí nebo výsledků našeho úsilí.

V roce 2004 jsme řešili ochranu následujících druhů: vstavače trojzubého, cídivky peřesté, starčku bažinného, matizny bahenní, plavínu štítnatého, puchýřky útlé, popelivky sibiřské, pcháče žlutoostenného, jeřábu břeku, jabloně lesní, vstavače kukačky, vstavače bledého a vstavače mužského. Mimo tyto kriticky ohrožené druhy a druhy soustavy NATURA 2000 jsme řešili problematiku celé řady regionálně významných druhů.

Většina praktických realizovaných opatření spočívala v ochraně druhů, v péči o lokality s jejich výskytem, monitoringu vybraných druhů, sběru diaspor a jejich ukládání v genové bance a v kultivaci druhů. Na teoretické bázi pak byla vyhodnocována získaná data. Následující odstavce podrobněji popisují provedené práce u jednotlivých zájmových taxonů.

➤ **Matizna bahenní (*Ostericum palustre*)**

Jako v předchozích letech monitorujeme stav současných populací repatriovaných rostlin. Pokračujeme s výsadbami do Hrdibořic a na Černovír a s vyhodnocováním úspěšnosti těchto výsadeb. V záchranné kultivaci jsme napěstovali další rostliny pro výsadby a sklidili nažky pro další kultivační výsevy a pro uložení do semenné banky. Na lokalitě v Hrdibořicích byly provedeny šetrné managementové zásahy na podporu matizny.

➤ **Cídivka peřestá (*Hippochaete variegata*)**

Na lokalitách v Moravičenech a Nemilanech jsme zajistili vhodný management pro cídivku a populace byly průběžně monitorovány. Nebyl zaznamenán ústup druhu. Ze všech lokalit v ČR druh nadále kultivujeme.

➤ **Starček bažinný (*Senecio paludosus*)**

Po nepříjemnostech z minulých let se rok 2004 zapsal velmi kladně ve prospěch tohoto druhu. Oproti loňskému roku proběhl na lokalitě

PR Mokřiny u Krahulčí bezproblémový management. Druh nadále kultivujeme a shromažďujeme podklady pro vypracování záchranného programu, semena jsme uložili v semenné bance. Na straně druhé je jistým neúspěchem kostrbatý průběh diplomové práce, kterou vedeme na toto téma v čele s neúspěchy s testy klíčivosti.

➤ **Sítina tmavá (*Juncus atratus*)**

Byl proveden monitoring na Planých loučkách. Oproti loňskému roku zde nebyli pozorováni žádní kvetoucí jedinci, což potvrzuje velké meziroční fluktuace v kvetení tohoto druhu. Druh úspěšně kultivujeme.

➤ **Plavín štítnatý (*Nymphoides peltata*)**

Během vegetační sezóny jsme provedli kontrolu všech recentních lokalit v ČR. Na těchto lokalitách jsme provedli monitoring stavu populací, vyhodnocení faktorů prostředí a zhodnocení litorální a pobřežní vegetace. Z plodících populací byly sebrány vzorky semen pro experimenty a výsevy v kultivaci.

➤ **Vstavač trojzubý (*Orchis tridentata*)**

Další projekt řešil ochranu vstavače trojzubého. Na lokalitách s jeho výskytem jsme provedli pravidelný monitoring a biometriku. Byl ukončen monitoring na slovenské lokalitě Devínská Kobyla.

➤ **Vstavač kukačka (*Orchis morio*)**

V roce 2004 pokračoval podrobný monitoring na všech středomoravských lokalitách s výskytem druhu. Po několika letech byl opět potvrzen na lokalitě Kašpárovec, na které provádíme pravidelný management a lokalitě Loupežník v péči prostějovského ČSOP.

➤ **Jabloň lesní (*Malus sylvestris*) a jeřáb břek (*Sorbus torminalis*)**

Z grantu ČSOP jsme realizovali mapování těchto druhů na střední Moravě, sebrali jsme semena, uložili do genové banky a zahájily kultivace. Pokračovaly kultivace a pěstování rostlinného materiálu sebraného v minulých letech.

➤ **Vstavač bledý (*Orchis palens*)**

Proběhl monitoring a sběr biometrických dat na lokalitách v Bílých Karpatech a na Vsetínsku. Podpořeno z grantu ČSOP.

➤ **Vstavač mužský (*Orchis mascula*)**

Z dalších významných počinů v ochraně fytozoozofondu v roce 2004 bylo zahájení sledování vybraných severomoravských populací vstavače mužského. Byly vybrány monitorovací populace a sebrána biometrická data.

Z regionálně významných a námi dále řešených druhů to byly: (rdest dlouholistý, kosatec sibiřský, hvozdík pyšný, hrachor bahenní, upolín nejvyšší, violka slatinná, vrba rozmarýnolistá, rozpuk jízlivý, pryskyřník velký, zevar nejmenší, česnek hranatý, mečík střecholistý a další).

Ochrana zoogenofondu

V návaznosti na loňský rok, probíhaly i v tomto roce některé projekty řešící ochranu a podporu vybraných zvláště chráněných druhů živočichů, a to především lesních kriticky ohrožených motýlů:

➤ **Hnědásek osikový (*Euphydryas maturna*)**

V roce 2004 běžel projekt na realizaci záchranného programu k tomuto druhu.

➤ **Hnědásek chrastavcový (*Euphydryas aurinia*)**

V roce 2004 pokračoval projekt Výzkum a ochrana KO hnědáška chrastavcového.

➤ **Jason dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*)**

Pokračovali jsme v monitoringu populace v Litovelském Pomoraví a dotiskli popularizační brožuru.

Péče o lokality a Pozemkový spolek Sagittaria

Hlavním úkolem bylo a je zajištění odborné péče o některé významné lokality, které má Sagittaria v nájmu či ve vlastnictví, ale i o lokality ke kterým nemáme žádný právní vztah. Dále jsme jednali o pronájmu řady lokalit. Z úspěšně pronajatých pozemků stojí za zmínku pozemky na lokalitách PP U Strejčkova lomu, PP U bílých hlin či nPP Cigánské zmole.

- ✓ **PR Plané loučky** - provedli jsme dvě seče na technice těžce dostupných místech a prořezávky dřevin v jarním a podzimním termínu. Taktéž byla provedena tradiční likvidace netýkavky žláznaté v okolí Mlýnského potoka v PR Plané loučky. Většinu pozemků v území má Sagittaria dlouhodobě pronajatou z Fondu CHÚ, či některé vlastní. Území je cenné výskytem celé řady ohrožených druhů rostlin a živočichů. Práce v roce 2004 byly financovány SCHKO Litovelské Pomoraví.
- ✓ **NPR Strabišov-Oulehla** - provedli jsme dvě seče v časně letním termínu na problematických místech Přední a Zadní Oulehly pro eliminaci některých agresivních druhů rostlin. V roce 2004 jsme mírně změnili metodiku sečení, kdy namísto každoročnímu střídání sečení celé „přední“ nebo „zadní“ Oulehly jsme mozaikovitě posekli obě lokality, s vynecháním cenných ploch. Financováno Agenturou ochrany přírody a krajiny.
- ✓ **PR Malý Kosíř** - provedli jsme sečení a likvidaci křovin dle plánu péče. V roce 2004 bylo zahájeno intenzivnější potlačování nežádoucích druhů trav vhodně načasovanou dobou sečení. Financováno Krajským úřadem v Olomouci
- ✓ **Přírodní park Terezké údolí** - provedli jsme dvě seče všech luk v údolí. Pozorováním jsme potvrdili nastartovaný trend zvyšování diverzity z minulých let. Na lokalitě bylo odstraněno nepovolené tábořiště.

- ✓ **PP Za mlýnem** - provedli jsme monitoring vývoje vytvořených tůní v průběhu revitalizačních prací, lokalita byla dvakrát posečena.
- ✓ **PP Bázlerova pískovna a okolní biocentrum** - provedli jsme likvidaci cizorodých rostlin, obsečení výsadeb dřevin v biocentru a posečení lučních částí.
- ✓ **Náplavy v PR Moravičanské jezero** - v letošním roce jsme provedli opět monitoring cídivky peřesté. Byl posečen zarůstající náplav s cídivkou, byla odstraněna část dřevin a křovin k prosvětlení lokality
- ✓ **Další lokality v CHKO Litovelské Pomoraví** - posekli jsme některé menší plošky s výskytem ohrožených druhů rostlin - např. jižně od Kačení louky - výskyt zvonečnicku hlavatého či lokality s výskytem mečíku střechovitého a kosatce sibiřského v PP Senná cesta. Dále jsme managementovými zásahy podporovaly na menších lokalitách následující rostlinné druhy: hvozdík pyšný, úpolín nejvyšší, plavín štítnatý, hrachor bahenní, vrba rozmarýnolistá či violka slatinná.
- ✓ **PP U Strejčkova lomu** - posekli jsme místa s výskytem vstavače trojzubého a provedli jsme vyřezání části keřů přilehlých k lokalitě s výskytem vstavače. Bylo provedeno odstranění zmlazujících dřevin na místech jejich předchozího odstranění.
- ✓ **Mokřina u Nemilan** - pozemek města Olomouce s výskytem kriticky ohrožené cídivky peřesté. Jako každoročně jsme provedli posečení celé plochy (2x ročně) a odstranění části dřevin a likvidace výmladků. V okolí lokality byly zlikvidovány staré hromady klestí
Financováno z PPK
- ✓ **Mokřiny u Krahulčí** - Rok 2004 znamenal návrat do původních kolejí. Podařilo se nám získat smlouvu na dvě seče lokality a odstranění části křovin. Byly obsečeny bohaté populace mečíku střechovitého, starčku bažinného a vrby rozmarýnolisté.
- ✓ **Černovířské slatiniště** - provedli jsme posečení nejcennější části luk a vysadily matiznu bahenní. Monitorovali jsme již dříve vysazené a vyseté rostliny. Financováno z PPK
- ✓ **NPP Hrdibořické rybníky** – na lokalitě jsme provedli obsečení vysazených rostlin, vysadili a vyseli jsme matiznu bahenní na nové

plochy. V zimních měsících jsme provedli vyřezání stromů a křovin z potencionálně vhodné plochy pro rozvoj mokřadní vegetace.

- ✓ **nPP Cigánské zmoly** - na lokalitě byly z větší části odstraněny zmlazující a náletové křoviny a byly posečeny luční porosty a odstraněna další část křovin. Financováno KÚ Olomouc.
- ✓ **PP Tučapská skalka** – Byla provedena jedna seč exponované stráně na lokalitě.
- ✓ **Lokalita Kašpárovec** – Na lokalitě byly 2x posečeny plochy s expanzivní vegetací, zachovalé travinobylinné porosty byly posečeny jednou. Byla odstraněna část křovin. V roce 2004 byl pro lokalitu potvrzen výskyt silně ohroženého druhu vstavače kukačky.
- ✓ **PR Skřípovský mokřad** – byly provedeny dvě seče lokality a odstranění rozrůstajících se křovin.
- ✓ **PP Třesín** – lokalita byla dvakrát posečena. Jelikož se jedná o zalučňené pole, je druhová pestrost na lokalitě velmi nízká. Bude proto vhodné pro lokalitu zpracovat projekt na podporu druhové pestrosti.
- ✓ **PP Daliboř** – Na lokalitě byly vymezeny plochy s výskytem cenných druhů rostlin. Ty byly vynechány ze seče. Lokalita byla posečena se sekla 2x.
- ✓ **Lokalita Králová** – Na lokalitě byly likvidovány postřikem herbicidu nepůvodní invazní druhy rostlin. Lokalita byla 2x posečena.

V roce 2004 byla Pozemkovému spolku Sagittaria prodloužena akreditace a získali jsem do nájmu další hodnotné pozemky. V současné době má Sagittaria pronajato a pečuje okolo 100 ha pozemků a patří mezi největší pozemkové spolky v ČR. Jedná se především o pozemky ve výše jmenovaných lokalitách. Rozvoj pozemkového spolku Sagittaria podporuje ÚVR ČSOP v rámci projektu „Místo pro přírodu“.

Osvěta a ediční činnost

V roce 2004 jsme připravili a nainstalovali několik informačních panelů, a především jsme realizovali výstavbu naučné stezky Údolím Bystřice. K naučné stezce jsme vydali doprovodný leták shrnující ve zkratce celou trasu stezky. Pro krajský úřad jsme provedli rekonstrukci

informačních panelů v PR Škrabalka a pro hnutí Duha jsme vyrobili informační panely ke genofundové základně jedle na Sv. Kopečku, které doplnily naši naučnou stezku. Na některých lokalitách jsme provedli běžnou údržbu námi instalovaných informačních systémů. Dále jsme vydali informační letáky ke kriticky ohroženým druhům: vstavač trojzubý, cídivka peřestá, sítna tmavá a jasoň dymnivkový. Za významné považujeme po předchozích přípravách vytištění publikace „Rostliny ve svitu evropských hvězd“. Tu jsme zároveň začali připravovat na tisk v anglické mutaci. Z dalších významných tiskových výstupů bylo v roce 2004 vydání publikace „Ohrožený hmyz nížinných lesů“. Dále byla zahájena příprava publikace „Ohrožení motýli stepních stanovišť“. Za významnou aktivitu považujeme prezentaci pozemkového spolku na „Ekologických dnech“. Propagaci pozemkových spolků jsme taktéž podpořily uspořádáním výročního setkání Pozemkových spolků v Domašově nad Bystřicí. V městské knihovně jsme na toto téma uspořádali fotografickou výstavu, která mimo tematiku pozemkových spolků dokumentovala i problematiku ochrany přírody v Olomouckém kraji. Průběžně byly aktualizovány webové stránky Sagittarie (www.sagittaria.ecn.cz).

Další aktivity

Rok 2004 byl poměrně hojný na zpracování odborných studií, především inventarizačních průzkumů, kterých jsme provedli 15. Ve většině případů šlo o botanické inventarizační průzkumy. Dále jsme dopracovali připomínkové plány péče z předchozího roku a sestavili plán péče pro PR Písečný rybník. V roce 2004 jsme se botanickou studií podíleli na zpracování biologického hodnocení na realizaci umělého mokřadu v PR Plané loučky. Letitou znalost území jsme využili při zpracování biologického hodnocení vlivu výstavby komunikace R55 na PP U Strejčkova lomu a PP U Bílých hlin.

V roce 2004 pokračovalo ověřování monitorovacího plánu vybraných druhů rostlin významných z hlediska EU. Velkým úkolem bylo vedení grantu VaV – „studie kanál Dunaj, Odra, Labe, v jejímž rámci jsme zpracovali botanickou studii.

V rámci terénních prací jsme navázali na rozjetý projekt mapování a likvidace invazních druhů na území statutárního města Olomouce. Jedná se o dlouhodobější aktivitu, pro jejíž úspěch je nutné systematicky pokračovat i v následujících letech. Dále jsme prováděli úklid odpadků v areálu Poděbrady a v PR Plané loučky.

Spolupráce

- **Unie pro řeku Moravu**
Účast v radě mluvčích Unie a při řešení problematiky výstavby kanálu Dunaj – Odra – Labe.
- **OKNO (Olomoucká koalice neziskových organizací)**
Pro lepší komunikaci mezi olomouckými NNO jsme z grantu nadačního fondu OKNO získali nový počítač pro kancelář Sagittarie.
- **Správa CHKO Litovelské Pomoraví**
Spolupráce při péči o lokality v CHKO, sestavování plánů péče, realizace odborných studií, odborné konzultace a monitoring vybraných ohrožených druhů na území CHKO.
- **Správa CHKO Poodří**
Spolupráce při obnově populace plavínu štítnatého na rybníce Kozák u Studénky.
- **Agentura ochrany přírody a krajiny ČR**
Spolupráce při péči o pozemky pod dohledem olomouckého střediska v NPP Hrdibořické rybníky, v Přírodním parku Terezké údolí, Černovířském slatiništi a Nemilanské cihelně. Spolupráce při péči o NPR Strabišov-Oulehla se střediskem Brno. Spolupráce se střediskem Ostrava při péči o PR Mokřiny u Krahulčí a ochraně plavínu štítnatého na Ostravsku.
- **Krajský úřad Olomouc**
Spolupráce při realizaci managementu, zpracování plánů péče, odborné konzultace.
- **Krajský úřad Moravskoslezského kraje**
Spolupráce při péči o PR Mokřiny u Krahulčí.

- **Krajský úřad Jihomoravského kraje**
Spolupráce při ochraně plavínu štítnatého v PR Písečný rybník u Milotic a botanické zhodnocení vodní a mokřadní vegetace v PR Františkův rybník.
- **Katedra botaniky Univerzity Palackého Olomouc**
Spolupráce při řešení projektu ochrany vstavače trojzubého, lýkovce vonného nebo ohrožených mokřadních druhů rostlin.
- **Pražská botanická zahrada**
Spolupráce při kultivaci vstavače trojzubého a při vytváření monitoringu rostlinných druhů soustavy Natura 2000.

Vnitřní činnost Sagittarie

S narůstajícím objemem práce vyvstal problém zajištění další pracovní síly k zajištění hladkého chodu organizace. Byl proto dočasně do konce roku zaměstnán technický pracovník, který řešil vesměs managementové a terénní záležitosti. Bohužel zatím nejsme schopni tuto pracovní sílu udržet i přes zimní období.

Již tradiční je každoroční snaha získávat nové členy, což je v poslední době jistý problém, jelikož je naše organizace v okolí poměrně známá a většina zainteresovaných osob již členy je.

Velmi důležitou událostí roku 2004 byla změna sídla organizace, která se přestěhovala do spodního patra bývalé správy CHKO Litovelské Pomoraví. Takže nová adresa Sagittarie je: Lazecká 6, 77900 Olomouc. Telefonní a emailové spojení zůstalo zachováno, tedy: tel.: 585228438, email: sagittaria@volny.cz.

Za podstatné považujeme upevnění spolupráce mezi střední zemědělskou školou v Přerově a naší organizací, kdy již od roku 2003 přijímáme její studenty na odbornou praxi.

Hospodaření

V roce 2004 vzrostly příjmy a výdaje Sagittarie díky nárůstu aktivit a projektů sdružení. Po několikaletém schodku v hospodaření se podařilo jako v roce 2003 zvýšit příjmy nad úroveň výdajů. Dále jsme diverzifikovali zdroje financování aktivit.

Přehled příjmů a výdajů za rok 2004

Příjmy rok 2004

Dotace MŽP	374400
Dotace PPK	266242
Dotace město Olomouc	78800
Dotace Olomoucký kraj	162800
Dotace ČSOP	101900
Dotace Nadace Partnerství	9800
Dotace Nadace Veronica	40000
Dotace REC	125994,25
Grant DOL	2000000
Terénní práce	564285
Odborné práce	668800
Ostatní příjmy	6780
ÚP Olomouc	4000
Prodej publikací	2700
Úrok	175,28
Stravenky zaměstnanců	23328
Členské příspěvky	1600
Vklad	55410
Celkem	4487014,53

Majetek

Pozemky	390230
DHM	165618
DHNM	9085
Pokladní hotovost	95875
Bankovní účty	96479,09
Pohledávky	58300
Závazky	63424
Celkem	879011,09

Odpisy 96854,98

Hospodářský výsledek: -134 701,- Kč

Výdaje rok 2004

HIM	72175
DHM	165618
DNHM software	9085
Mzdy	1263257
PHM	200230,5
DSM	52732,5
Telefonní poplatky	76302,8
Nájmy	69074
Režie spotřeba eneg. Lazecká	10286
Kancelářské potřeby	38066,8
Odborná literatura	15785
Poštovné	4163,5
Cestovné	39823
Opravy a udržování	52732
Ochranné pomůcky	4527
Pojištění	8324
Daň z nemovitosti	5751
Fotomateriál	11452
Fotopráce	17519
Kopírování, tisk, grafika	367389,5
Nářadí	3806
Služby administraci ČSOP	8400
ČSOP akred. PS	4000
Fa od dodavatelů	2002617,1
Stravenky	52702,5
Penále	350
Ostatní	10137,07
Výběr vkladu	55410
Celkem	4621716,27